

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**ИЗВЕШТАЈ О ДИНАРИЗАЦИЈИ
ФИНАНСИЈСКОГ СИСТЕМА СРБИЈЕ**

Септембар 2016. године

Децембар 2016.

Уводна напомена

Већа употреба динара у финансијском систему Србије и боља усклађеност валутне структуре прихода и расхода небанкарског сектора побољшале би степен финансијске стабилности земље, умањиле ризик од промене девизног курса у најрањивијим секторима привреде и повећале ефикасност монетарне политике. Да би се процес динаризације подржао, Народна банка Србије и Влада Републике Србије потписале су априла 2012. године *Меморандум о стратегији динаризације финансијског система Србије*.

У складу с тим документом, Народна банка Србије и Влада Републике Србије обавезале су се да прате и анализирају кретање степена динаризације, као и да редовно извештавају јавност о употреби динара у домаћем финансијском систему. С тим циљем, Народна банка Србије тромесечно припрема и објављује *Извештај о динаризацији финансијског система Србије* као једно од помоћних средстава комуникације с јавношћу. Тим извештајем јавности се пружају на увид дешавања у сегменту динарског тржишта и указује на мере и активности које су тржишни учесници и регулаторни органи предузели, или ће предузети, ради подршке процесу динаризације. Приступ јавности тим информацијама омогућиће да се боље разуме неопходност заштите од ризика промене девизног курса, као и неопходност мера и активности које ће Народна банка Србије и Влада Републике Србије предузимати како би се процес динаризације финансијског система Србије подстакао.

Извештаји о динаризацији финансијског система Србије доступни су јавности на интернет презентацији Народне банке Србије (www.nbs.rs).

Стратегија динаризације

Стратегија динаризације у Републици Србији заснива се на активностима које се могу објединити у три међусобно повезана стуба.

Први стуб стратегије динаризације је најопштијег карактера, али је уједно и најважнији. Мере у оквиру овог стуба подразумевају активности усмерене ка успостављању макроекономског окружења које карактеришу ниска и стабилна инфлација, стабилан финансијски систем и одржив привредни раст.

Други стуб стратегије обухвата мере усмерене на активно промовисање динарских инструмената и тржишта, с посебним акцентом на развој тржишта динарских обвезница. Развој динарске криве приноса је важна окосница овог стуба.

Трећи стуб има за циљ унапређење заштите од постојећих девизних ризика у небанкарском сектору и дестимулисање даљег јачања тих ризика. Народна банка Србије ће предводити напоре у овој области, сарађујући с банкарским сектором на увођењу и развоју основних инструмената заштите од девизног ризика како на међубанкарском тржишту, тако и у пословању с клијентима.

СКРАЋЕНИЦЕ КОРИШЋЕНЕ У ОВОМ ИЗВЕШТАЈУ

млн – милион

млрд – милијарда

п.п. – процентни поен

Т – тромесечје

ХоВ – хартије од вредности

Не наводе се друге општепознате скраћенице.

Садржај

I.	Динаризација финансијског система Србије	1
1.	Пласмани привреди и становништву	1
	<i>Осврт 1: Повољнији стамбени кредити у динарима у понуди банака</i>	<i>3</i>
2.	Новоодобрени кредити привреди и становништву	4
	<i>Осврт 2: Емисија прве супранационалне динарске обвезнице на домаћем финансијском тржишту .</i>	<i>5</i>
3.	Депозити привреде и становништва	6
4.	Динарска и девизна штедња	7
5.	Јавни дуг	8
II.	Инструменти заштите од девизног ризика	11
1.	Своп аукције девиза Народне банке Србије	11
2.	Коришћење инструмената заштите од девизног ризика	12
	Методолошке напомене	14
	Списак графикана и табела.....	15

I. Динаризация финансијског система Србије

Током ТЗ 2016. забележен је пораст динаризации финансијског система Србије. О томе сведочи кретање свих релевантних показатеља динаризации.

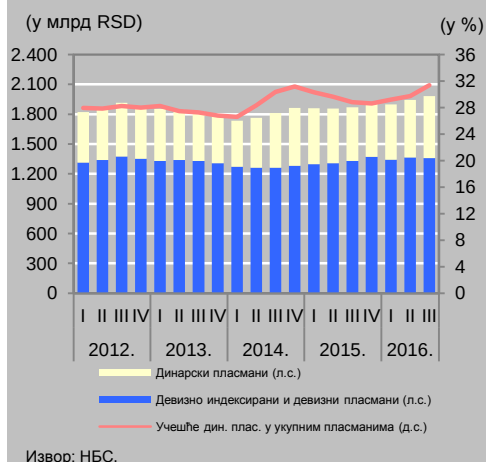
1. Пласмани привреди и становништву

За разлику од валутно индексираних и девизних пласмана, динарски пласмани привреди и становништву су у ТЗ имали динамичан раст. То је резултирало порастом њихове заступљености у укупним пласманима привреди и становништву.

Под утицајем досадашњег ублажавања монетарне политике, ниских каматних стопа на међународном тржишту, веће конкуренције банака и убрзања економске активности, пласмани привреди и становништву су у ТЗ наставили да расту (за 36,0 млрд динара). Овај раст је у потпуности условљен динамичним растом динарских пласмана (за 42,6 млрд динара), чије је учешће у укупним пласманима због тога повећано за 1,6 п.п, на 31,4%.¹

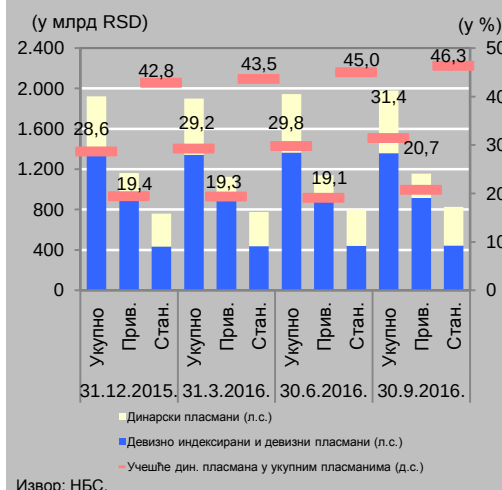
Посматрано по секторској структури, учешће динарских пласмана у укупним пласманима становништву је у ТЗ повећано у поређењу с Т2 (за 1,3 п.п.) и крајем септембра је износило 46,3%.² Снажан раст динарских пласмана становништву (за 21,0 млрд динара) резултат је пре свега и даље високог износа одобрених готовинских кредита (укључујући кредите за рефинансирање). Девизни и валутно индексирани пласмани становништву забележили су скромно повећање (за 1,8 млрд динара), првенствено због раста стамбених кредита у условима релативно повољних услова финансирања код банака и повољније ситуације на тржишту некретнина и у погледу понуде и у погледу цене. Највећи део тих кредита и даље је индексиран страном валутом. Са становишта макроекономске стабилности и динаризации у наредном периоду, позитиван сигнал представља појава динарских стамбених кредита у понуди банака под релативно повољним условима. Појава тих кредита у понуди банака указује на поверење банака у постигнуту макроекономску стабилност и истовремено пружа основ за дугорочан раст динаризации у наредном периоду.

Графикон I.1.1. Учесће динарских пласмана у укупним пласманима привреди и становништву

Извор: НБС.

Графикон I.1.2. Секторска структура пласмана

Извор: НБС.

¹ Посматрано по сталном курсу динара према еврџу на дан 31. децембра 2015, овај показатељ је крајем ТЗ износио 31,6%, или за 1,6 п.п. више него у претходном тромесечју.

² Ако се посматра по сталном курсу, то учешће је повећано за 1,3 п.п., на 46,6%.

Пласмани привреди су у Т3 такође порасли (за 13,2 млрд динара), што је резултат повећања динарских пласмана предузећима (за 21,5 млрд динара). Ти пласмани су претежно намењени финансирању обртних средстава и рефинансирању дугова и односе се пре свега на предузећа која послују у секторима привреде које карактерише пораст економске активности – прерађивачкој индустрији, пољопривреди, грађевинарству и трговини.

Поменути пораст пласмана привреди остварен је у условима када банке, у оквиру активности усмерених на решавање проблематичних потраживања, и даље врше продају дела тих потраживања лицима ван банкарског сектора, односно врше њихов отпис.

Такође, крајем Т2 су доспеле последње рате субвенционисаних динарских кредита привреди који су одобрени у 2014. години, па је од почетка Т3 ишчекао негативан утицај ових доспећа на стање (динарских) пласмана привреди и самим тим на динаризацију пласмана привреди.

Као резултат деловања наведених фактора, учешће динарских пласмана у укупним пласманима привреди је у Т3 повећано за 1,6 п.п. и крајем септембра је износило 20,7%³.

³ Посматрано по сталном курсу, овај показатељ је повећан за 1,7 п.п., на 20,9%, колико је износио крајем Т3.

Осврт 1: Погољнији стамбени кредити у динарима у понуди банака

На домаћем банкарском тржишту понуда банака је недавно употпуњена појавом стамбених кредита у динарима који нису валутно индексирани, по релативно повољним условима (стопама испод 5%), с дугим периодом отплате (до 30 година).

Појава ових кредита на домаћем банкарском тржишту представља потврду добрих резултата монетарне политике Народне банке Србије и процеса макроекономске стабилизације земље, али је и одраз поверења у одрживост донетих мера и политика у наредном периоду. Одржавање инфлације на ниском и стабилном нивоу и смањење референтне каматне стопе Народне банке Србије утицали су на снижење каматних стопа на динарске кредите банака, чији се ниво постепено приближава нивоу каматних стопа у земљама у окружењу и Европској унији. За већину становништва чија су примања у динарима коришћење стамбених кредита у динарима без валутне клаузуле представља задуживање без преузимања валутног ризика, што позитивно доприноси финансијској стабилности у дугом року.

Појави ових кредита у понуди банака допринело је и континуирано повећање динарских извора финансирања за банке, између осталог и динарске штедње становништва, која је у условима ниске инфлације, релативно стабилног курса динара, релативно атрактивних каматних стопа, као и повољнијег пореског третмана динарске штедње у односу на девизну, у последње четири године повећана готово три пута. Очекује се да ће даљи раст динарских извора банака у наредном периоду омогућити разноврснију понуду, али и наставак смањења каматних стопа на динарске кредите и привреди и становништву.

2. Новоодобрани кредити привреди и становништву

Банке су у Т3 пласирале привреди и становништву највећи износ новоодобраних кредита у протеклих пет година, при чему је повећана заступљеност динарских кредита.

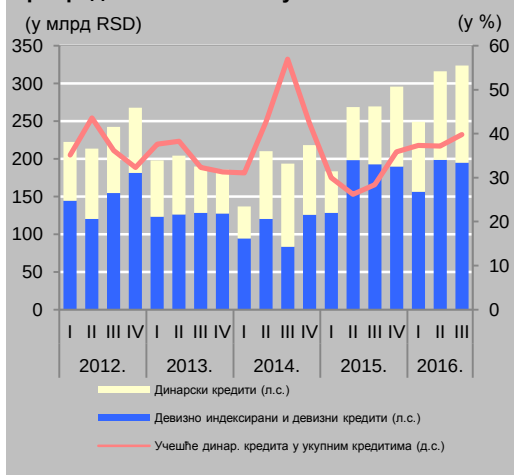
Банке су у Т3 привреди и становништву пласирале 323,8 млрд динара новоодобраних кредита, што је, посматрано на тромесечном нивоу, највећи износ у последњих пет година. У поређењу с претходним тромесечјем, износ новоодобраних кредита повећан је за 7,4 млрд динара, или за 2,4%. Повећање обима новоодобраних кредита у потпуности је резултат већег динарског кредитирања (за 11,2 млрд динара, или 9,5%), док је износ девизних и валутно индексираних кредита био нешто мањи него у Т2 (за 3,7 млрд динара, или 1,9%). Учешће динарских кредита у укупним новоодобраним кредитима је због тога повећано (за 2,6 п.п., на 39,8%).

Посматрано са секторског аспекта, пораст кредитне активности у Т3 је резултат већег кредитирања привреде, која се у овом периоду више ослањала на динарске кредите него у претходном тромесечју. Тако је у Т3 у просеку 25,2% новоодобраних кредита пласирано у динарима, наспрам 20,4% у Т2. Као и до сада, привреда је кредите махом користила за финансирање обртних средстава (око 52% укупних новоодобраних кредита), при чему је у Т3 приметно веће коришћење динарских кредита за ту намену. Поред тога, задржано је и релативно високо учешће инвестиционих кредита (око 25% укупних новоодобраних кредита), који се и даље одобравају с валутном клаузулом.

Износ новоодобраних кредита становништву у Т3 је незнатно смањен у односу на претходно тромесечје услед нешто мањег износа динарских кредита. И поред тога, становништво се и даље претежно опредељује за динарске кредите (75,3%), мада у нешто мањој мери него у Т2 (када је то учешће износило 76,1%).

Банке и даље становништву претежно одобравају готовинске кредите, који се, по правилу, одобравају у динарима (преко 99%), од чега је око 70% с роком доспећа дужим од пет година. Стамбени кредити су наставили да се повећавају и на њих се односило око 16% новоодобраних кредита. Ти кредити се, по правилу, одобравају уз уговарање валутне клаузуле у еврима, мада је, као што је већ речено, понуда банака проширена и динарским стамбеним кредитима по релативно повољним условима.

Графикон I.2.1. Учешће динарских кредита у новоодобраним кредитима привреди и становништву

Осврт 2: Емисија прве супранационалне динарске обвезнице на домаћем финансијском тржишту

На домаћем финансијском тржишту, 5. децембра, емитована је прва обвезница у динарима чији је емитент међународна финансијска институција – Европска банка за обнову и развој.

Емитовано је обвезница номиналне вредности 2,5 млрд динара, трогодишњег рока доспећа, с варијабилном каматном стопом у висини каматне стопе BELIBOR тромесечне рочности увећане за 0,4 п.п. Обвезнице су, у складу с релевантним одредбама домаћег законодавства, регистроване у Централном регистру ХоВ и укључене на прајм листинг Београдске берзе, те је омогућено да се њима тргује на организованом секундарном тржишту.

Тражња инвеститора је знатно премашила понуђен износ ових ХоВ (износила је око 4 млрд динара). Велико интересовање инвеститора – банака и пензијских фондова за куповину ових ХоВ указује на њихово поверење у погледу одрживости досадашњих мера економске политике и очувања макроекономске стабилности у наредном периоду.

С обзиром на то да је први пут емитент ове ХоВ међународна финансијска организација с највишим кредитним рејтингом (AAA), њихова емисија представља својеврсну међународну потврду да је кредибилитет националне валуте – динара, односно домаће монетарне политике битно унапређен. Такође, куповином ових ХоВ инвеститори су повећали квалитет својих портфеља. Коначно, ове ХоВ су уврштене у портфељ ХоВ којима се врше операције на отвореном тржишту Народне банке Србије и прихватљиве су као залога приликом узимања кредита код Народне банке Србије, попут кредита за дневну ликвидност и краткорочних кредита на основу залог ХоВ итд.

Према наводима Европске банке за обнову и развој, прикупљена динарска средства биће коришћена за одобравање динарских кредита малим и средњим предузећима, као и носиоцима локалних самоуправа у Србији. Са становишта динаризації, емитовање ових ХоВ на домаћем финансијском тржишту представља изузетан искорак у правцу даљег развоја динарског сегмента финансијског тржишта, али и у правцу обезбеђења додатних извора за динарско кредитирање, које може допринети умањењу валутног ризика у сектору привреде и становништва.

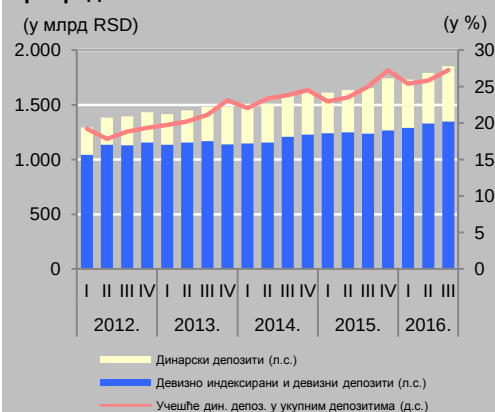
3. Депозити привреде и становништва

Динарски депозити су у Т3 забележили бржи раст од девизних депозита и на рачунима привреде и на рачунима становништва. Степен динаризації депозита привреде и становништва је због тога повећан са 25,8% на 27,3%, колико је износио крајем Т2.

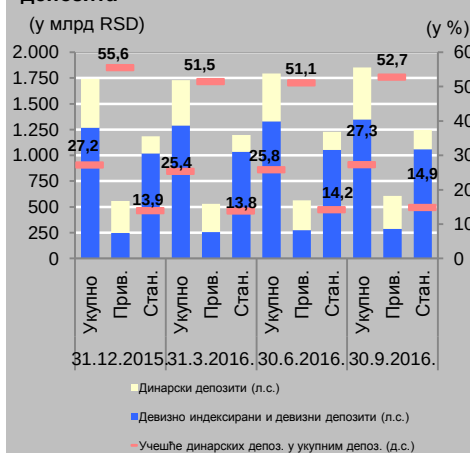
Депозити привреде и становништва су у Т3 повећани за 60,2 млрд динара и крајем септембра су износили 1.852,5 млрд динара. Више од половине укупног прираста депозита односи се на пораст динарских депозита привреде (32,1 млрд динара). У условима дисперзије привредног раста на већи број области привреде, раст динарских депозита је забележен на рачунима предузећа из готово свих сектора, а посебно из сектора прерађивачке индустрије и енергетике. Девизни депозити предузећа су такође повећани, што се, као и у претходном периоду, може довести у везу са добрим извозним резултатима привреде. Међутим, раст девизних депозита био је ипак умеренији у односу на раст динарских депозита, што је условило повећање динаризації депозита привреде на 52,7%, или за 1,6 п.п. више него у претходном тромесечју.

Депозити становништва су такође повећани (за 16,3 млрд динара), вођени наставком раста динарских депозита (за 10,2 млрд динара). У структури динарских депозита становништва, највећи раст је остварен на текућим рачунима. Динарска штедња је такође наставила да расте, бележећи историјски највише нивое. И девизни депозити становништва су забележили раст, који је био мање динамичан у односу на динарске депозите. Услед тих кретања, учешће динарских депозита у укупним депозитима становништва у Т3 је повећано за 0,6 п.п. и крајем септембра је достигло 14,9%.

Графикон I.3.1. Учешће динарских депозита у укупним депозитима привреде и становништва

Графикон I.3.2. Секторска структура депозита

4. Динарска и девизна штедња

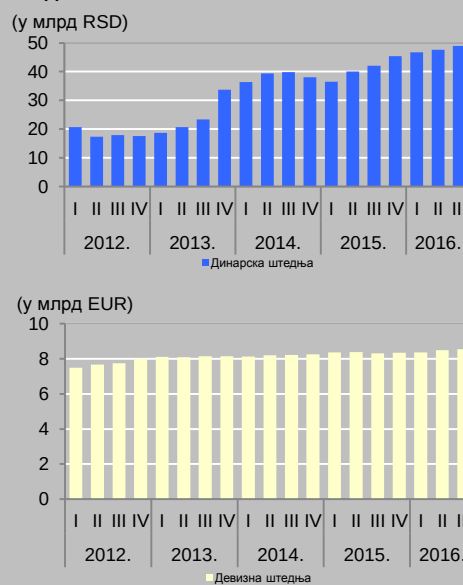
Динарска и девизна штедња су у ТЗ наставиле да расту. Услед релативно бржег раста динарске штедње, њено учешће у укупној штедњи је незнатно повећано (за 0,1 п.п. на 4,4%).

Крајем септембра динарска штедња је достигла нови историјски највиши ниво – 49,0 млрд динара. У поређењу с крајем јуна она је била виша за 1,3 млрд динара (или за 2,8%), а у односу на крај прошле године за 3,6 млрд динара (или за 8,0%). Дужи период ниске и стабилне инфлације и релативне стабилности курса динара, више каматне стопе на динарску штедњу и њен повољнији порески третман у односу на девизну штедњу и даље доприносе њеном расту.

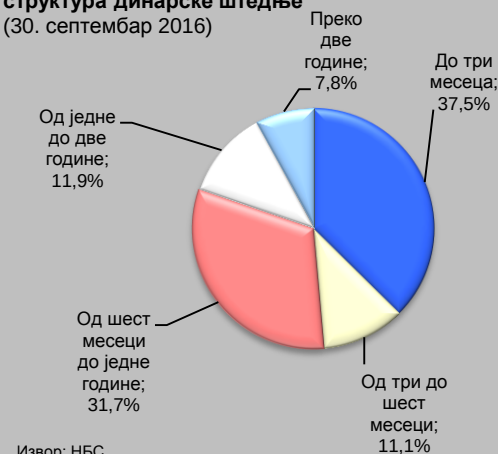
Као и у претходном тромесечју, раст динарске штедње у ТЗ је био резултат повећања депозита положених на рок краћи од једне године (за 2,1 млрд динара), док је штедња положена на дуже рокове доспећа смањена (за 0,8 млрд динара). То је условило промене у рочној структури динарске штедње у корист штедње рочности краћих од годину дана, која је крајем ТЗ чинила четири петине укупне динарске штедње.

Грађани су у ТЗ повећали и износ девизне штедње у банкама. Крајем септембра укупан износ штедње на девизним рачунима грађана износио је 8.547,5 млн евра, што је за 47,7 млн евра (тј. за 0,6%) више него крајем Т2. Раст девизне штедње резултат је повећања средстава депонованих на рок до годину дана (за 245,8 млн евра), и то пре свега штедње по виђењу. Износ штедње положене на дуже рокове је смањен (за 198,1 млн евра) услед смањења износа штедних улога орочених на рок од једне до две године. Наведена кретања су условила промену рочне структуре девизне штедње у корист депозита краћих рокова доспећа, тако да је штедња положена на рокове до годину дана крајем септембра чинила три четвртине укупне девизне штедње.

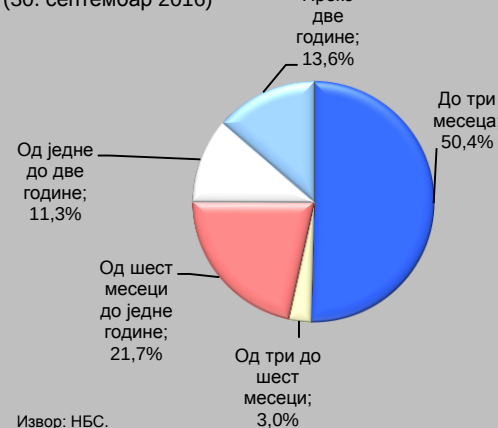
Графикон I.4.1. Динарска и девизна штедња

Графикон I.4.2. Рочна структура динарске штедње (30. септембар 2016)

Графикон I.4.3. Рочна структура девизне штедње (30. септембар 2016)

5. Јавни дуг

Јавни дуг је у Т3 додатно смањен. Држава је повећала износ задужења у динарима, а смањила дуг у осталим (страним) валутама, па је учешће динарског дуга у укупном јавном дугу повећано са 20,8%, колико је износило у Т2, на 21,4%.

Јавни дуг је смањен и у Т3, треће тромесечје заредом. Крајем септембра тај дуг је износио 2.976,1 млрд динара, што је за 5,8 млрд динара мање него крајем јуна. Смањење јавног дуга резултат је раздуживања по основу девизног дела јавног дуга, при чему је дуг смањен у свим (страним) валутама.

У структури девизног дела јавног дуга, највише је смањен износ дуга у еврима (24,0 млн евра). Држава се у овом периоду раздуживала у еврима по основу регулисања раније датих гаранција јавним предузећима и отплате дела дуга по основу старе девизне штедње. С друге стране, задужење државе у еврима је у овом периоду повећано по основу ХоВ емитованих на домаћем финансијском тржишту, као и по основу задужења код међународних финансијских институција.

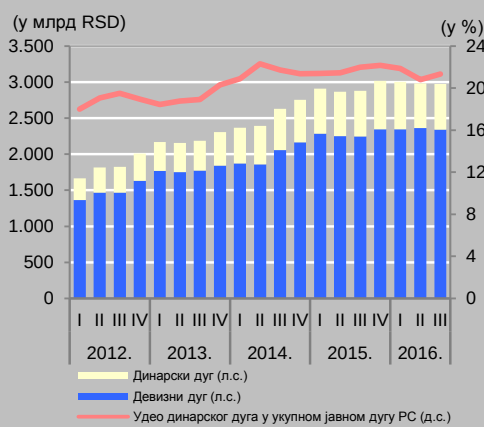
Део јавног дуга у швајцарским францима такође је смањен (за 23,5 млн швајцарских франака), с обзиром на то да су регулисане индиректне обавезе по раније датим гаранцијама јавним предузећима у тој валути.

Смањен је и део јавног дуга у америчким доларима, мада у релативно скромнијем износу (за 3,7 млн долара). Доларски дуг је смањиван по основу измирења дела обавеза према Париском клубу поверилаца и по основу регулисања раније датих гаранција јавним предузећима у доларима, што је добрим делом неутралисано већим задужењем по билатералним кредитним аранжманима с другим државама – претежно с Владом Руске Федерације и Кинеском развојном банком.

За разлику од девизног дела јавног дуга, део јавног дуга у динарима је повећан (за 14,8 млрд динара), што је у највећој мери резултат већег задужења државе по основу динарских ХоВ емитованих на домаћем тржишту капитала.

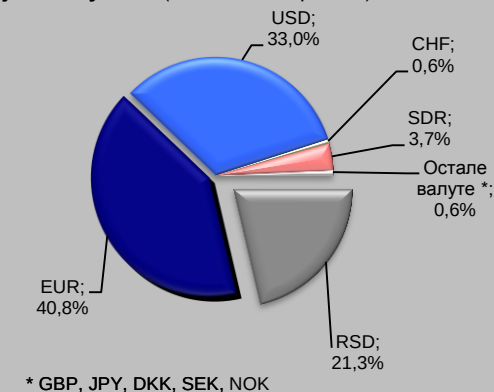
Као последица наведених кретања, у структури јавног дуга повећано је учешће јавног дуга у динарима (за 0,5 п.п., на 21,4%). Највећи део јавног дуга, међутим, и даље је деноминован у еврима (40,8%) и доларима (33,0%), док је учешће дуга у швајцарским францима у укупном

Графикон I.5.1. Учешће динарског дуга у укупном јавном дугу

Извор: Министарство финансија.

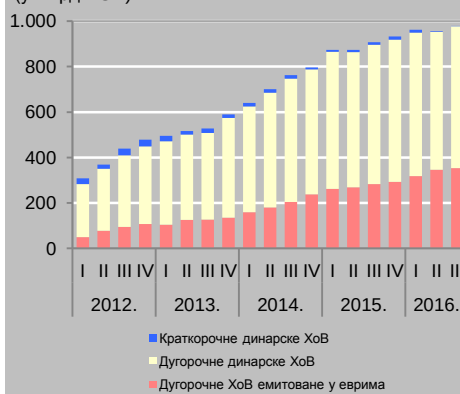
Графикон I.5.2. Валутна структура јавног дуга РС (30. септембар 2016)

* GBP, JPY, DKK, SEK, NOK

Извор: Министарство финансија.

Графикон I.5.3. Рочна структура државних ХоВ емитованих на домаћем финансијском тржишту (стања на крају тромесечја) (у млрд RSD)

Извор: Министарство финансија.

јавном дугу занемарљиво (0,6%).

По основу ХоВ емитованих на домаћем тржишту, јавни дуг је крајем ТЗ износио 978,6 млрд динара, или за 23,4 млрд динара више него на крају претходног тромесечја. Држава је на том тржишту повећала задужење и по основу динарских и по основу девизних ХоВ.

На тржишту динарских ХоВ држава је емитовала првенствено ХоВ с роковима доспећа дужим од годину дана. С обзиром на то да је део раније емитованих ХоВ рочности до годину дана у ТЗ доспео на наплату (у износу од 2,2 млрд динара), портфељ тих ХоВ је у ТЗ сведен на занемарљиву меру (0,7 млрд динара, или 0,1% вредности укупног портфеља динарских државних ХоВ).

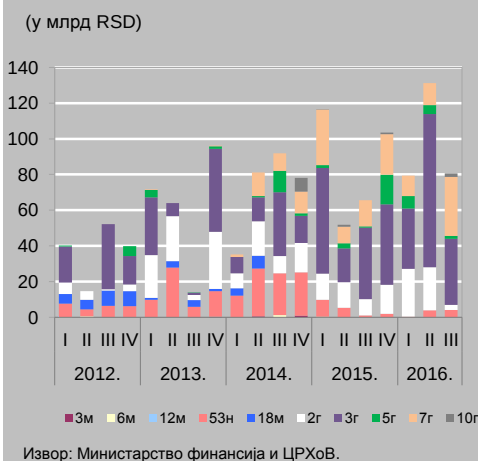
С друге стране, јавни дуг по основу динарских ХоВ дужих рокова доспећа у ТЗ је наставио да се повећава, па је крајем септембра укупна вредност портфеља ових ХоВ износила 624,3 млрд динара, или за 18,3 млрд динара више него крајем јуна. То је резултат пораста задужења државе по основу емисије референтних динарских обвезница рочности седам година (за 28,3 млрд динара) и обвезница рочности три године (за 7,7 млн динара). С друге стране, стање дугорочних ХоВ краћих рокова доспећа је смањено (укупно за 17,7 млрд динара). Наведена кретања су условила повећање просечне рочности референтних динарских државних ХоВ, која је у ТЗ повећана са 24,7 месеци, колико је износила у јуну, на 25,9 месеци.

По основу девизних државних ХоВ емитованих на домаћем тржишту, јавни дуг је повећан за 59,6 млн евра, да би крајем ТЗ достигао 2.868,2 млн евра. Тај раст је готово у целости последица већег задужења по основу ХоВ иницијалних рочности пет година (за 100,0 млн евра), које су емитоване у септембру.

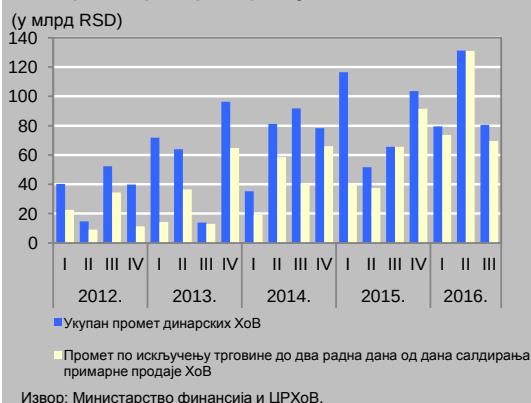
На секундарном тржишту у ТЗ је остварен промет државних динарских ХоВ у износу од 80,6 млрд динара, што је за више од трећину мањи износ него у Т2. Томе је највише допринело мање трговање ХоВ иницијалних рочности две и три године. Смањено је и трговање овим ХоВ на Београдској берзи. Оно је у ТЗ износило 4,3 млрд динара, или за 2,5 млрд динара мање него у претходном тромесечју.

У структури секундарног трговања динарским државним ХоВ и даље се тргује искључиво ХоВ иницијалних рочности дужих од годину дана. Највећи део тог трговања у ТЗ односио се на ХоВ рочности три године (45,9%) и

Графикон I.5.4. Секундарни промет динарских државних ХоВ

Графикон I.5.5. Секундарни промет динарских државних ХоВ по искључењу трговања до два радна дана од дана салдирања примарне продаје

седам година (41,0%).

Промет динарских државних ХоВ на секундарном тржишту непосредно након салдирања примарног трговања у ТЗ је износио 11,0 млрд динара, што представља 13,7% укупног промета. Поменуто трговање у целости се односило на једну серију референтних државних обвезница седмогодишњег рока доспећа, која је емитована у јулу.

II. Инструменти заштите од девизног ризика

1. Своп аукције девиза Народне банке Србије

Народна банка Србије је у току ТЗ наставила да организује редовне тромесечне и двонедељне своп аукције девиза.

У току ТЗ је организовано 26 редовних тромесечних своп аукција девиза, на којима је Народна банка Србије своп продала и своп купила по 45,0 млн евра.

Народна банка Србије је организовала и 28 редовних двонедељних своп аукција девиза, на којима је своп продала и своп купила по 114,0 млн евра, што је за 40,0 млн више него у претходном тромесечју (74,0 млн евра). Највећи обим реализације у ТЗ је забележен у септембру, када је Народна банка Србије своп продала и своп купила по 57,0 млн евра.

На свим аукцијама које је организовала Народна банка Србије је своп продавала и своп куповала исти износ девиза, и то с позитивном разликом у своп поенима, што потврђује да постоји интерес за развој међубанкарске своп трговине, односно међубанкарског своп тржишта у земљи.

Ради управљања својом ликвидношћу, банке су у току ТЗ закључиле три међубанкарске своп трансакције купопродаје девиза за динаре, чија је укупна вредност 9,7 млн евра. Просечна пондерисана рочност тих трансакција била је седам дана.

Табела II.1.1. Своп трансакције Народне банке Србије, тромесечни подаци (у млн EUR)

Тромесечје	Своп продаја девиза	Своп куповина девиза
2015.		
T1	146,5	146,5
T2	53,0	53,0
T3	219,0	219,0
T4	132,0	132,0
Укупно 2015.	550,5	550,5
2016.		
T1	119,0	119,0
T2	108,0	108,0
T3	159,0	159,0
Укупно 2016.	386,0	386,0

Извор: НБС.

Табела II.1.2. Своп трансакције Народне банке Србије у 2016. години, месечни подаци (у млн EUR)

Месец	Своп продаја девиза		Своп куповина девиза	
	3М	2Н	3М	2Н
Јануар	4,0	75,0	4,0	75,0
Фебруар	13,0	8,0	13,0	8,0
Март	13,0	6,0	13,0	6,0
Укупно Т1	30,0	89,0	30,0	89,0
Април	16,0	23,0	16,0	23,0
Мај	7,0	26,0	7,0	26,0
Јун	11,0	25,0	11,0	25,0
Укупно Т2	34,0	74,0	34,0	74,0
Јул	12,0	27,0	12,0	27,0
Август	10,0	30,0	10,0	30,0
Септембар	23,0	57,0	23,0	57,0
Укупно Т3	45,0	114,0	45,0	114,0
Укупно 2016.	109,0	277,0	109,0	277,0

Извор: НБС.

2. Коришћење инструмената заштите од девизног ризика

Током Т3 резиденти су с банкама закључили трансакције терминске куповине девиза за динаре у укупном износу од 91,6 млн евра, што је за 61,3 млн евра мање него у претходном тромесечју.

Учешће терминске куповине у укупној куповини девиза резидената од банака у Т3 је износило 3,2% (5,2% у претходном тромесечју) и било је највише у јулу – 5,2%. Укупно 11 домаћих предузећа је у Т3 користило могућност заштите од девизног ризика закључивањем ове врсте трансакција с банкама. Просечна пондерисана рочност терминске куповине девиза износила је 31 дан, при чему је најдужа просечна пондерисана рочност забележена у августу – 211 дана (изузетно дуга рочност резултат је дуге рочности од 252 дана трансакције од 7,5 млн евра у односу на остале трансакције ниског пондера, које су просечно износиле 0,3 млн евра). Просечна вредност уговора о терминској куповини девиза резидената износила је 0,6 млн евра.

У погледу валутне структуре терминске куповине девиза, доминантно је било учешће америчког долара – 68,5%. Учешће евра је износило 31,5%.

У Т3 је забележено осам трансакција терминске продаје девиза од стране једног резидента, у укупном износу од 2,9 млн евра и просечне пондерисане рочности 361 дан (у Т2 није било пријављених трансакција терминске продаје девиза од стране резидената).

Табела II.2.1. Девизне терминске трансакције резидената с банкама, тромесечни подаци

Тромесечје	Терминска куповина резидената			Терминска продаја резидената		
	Износ у млн EUR	Просечна пондерисана рочност у данима	Учешће у укупној куповини у %	Износ у млн EUR	Просечна пондерисана рочност у данима	Учешће у укупној продаји у %
2015.						
T1	102,0	13	4,1	0,4	54	0,0
T2	104,3	19	3,8	0,7	104	0,0
T3	135,6	18	4,9	0,2	84	0,0
T4	189,1	16	6,1	0,2	40	0,0
Укупно 2015.	531,0	16	4,8	1,5	77	0,0
2016.						
T1	43,7	39	1,7	5,3	122	0,3
T2	152,9	18	5,2	0,0	-	0,0
T3	91,6	31	3,2	2,9	361	0,1
Укупно 2016.	288,2	25	3,4	8,2	206	0,1

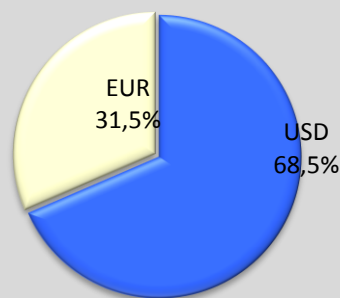
Извор: НБС.

Табела II.2.2. Девизне терминске трансакције резидената с банкама у 2016. години, месечни подаци

Месец	Терминска куповина резидената			Терминска продаја резидената		
	Износ у млн EUR	Просечна пондерисана рочност у данима	Учешће у укупној куповини у %	Износ у млн EUR	Просечна пондерисана рочност у данима	Учешће у укупној продаји у %
Јануар	11,3	41	1,4	1,7	106	0,3
Фебруар	25,7	24	3,4	0,9	118	0,1
Март	6,7	94	0,7	2,7	133	0,4
Укупно Т1	43,7	39	1,7	5,3	122	0,3
Април	24,4	17	2,6	0,0	-	0,0
Мај	32,3	15	3,4	0,0	-	0,0
Јун	96,2	19	9,2	0,0	-	0,0
Укупно Т2	152,9	18	5,2	0,0	-	0,0
Јул	49,5	10	5,2	0,6	363	0,1
Август	8,9	211	1,0	1,1	359	0,1
Септембар	33,2	15	3,4	1,2	361	0,1
Укупно Т3	91,6	31	3,2	2,9	361	0,1
Укупно 2016.	288,2	25	3,4	8,2	206	0,1

Извор: НБС.

Графикон II.2.1. Валутна структура девизних форвард трансакција резидената с банкама у Т3 2016.

Извор: НБС.

Табела А. Преглед показатеља динаризації
(у %)

Период*		Учешће динарских у укупним пласманима, постојећи послови			Учешће динарских у укупним кредитима, нови послови**			Учешће динарских у укупним депозитима, постојећи послови			Учешће динарске штедне у укупној штедњи становништва	Учешће динарског дела јавног дуга у укупном јавном дугу
		Привреда	Становништво	Укупно	Привреда	Становништво	Укупно	Привреда	Становништво	Укупно		
2008.		33,8	22,2	29,2				50,3	12,5	27,6	2,5	2,6
2009.		26,2	22,1	24,7				52,5	10,9	25,6	2,1	12,8
2010.		32,2	27,6	30,5	41,8	50,5	43,4	45,0	8,5	19,8	1,8	14,6
2011.		27,3	32,6	29,2	33,3	44,0	36,0	44,9	10,1	21,5	2,4	16,1
2012.		24,2	35,1	28,0	31,0	59,6	36,5	43,9	8,8	19,3	1,9	19,1
2013.		20,0	37,9	26,8	24,7	63,6	35,0	52,4	11,5	23,1	3,5	20,3
2014.		25,0	41,0	31,2	33,2	71,7	44,2	53,6	12,3	24,5	3,7	21,4
2015.		19,3	42,8	28,6	16,8	67,8	30,3	55,6	13,9	27,2	4,3	22,2
2016.	I	19,3	43,5	29,2	22,4	73,4	37,4	51,5	13,8	25,4	4,4	21,9
	II	19,1	45,0	29,8	20,4	76,1	37,2	51,1	14,2	25,8	4,3	20,8
	III	20,7	46,3	31,4	25,2	75,3	39,8	52,7	14,9	27,3	4,4	21,4

* Показатељи се односе на крај периода, уколико није наведено другачије.

** Показатељи су добијени на основу података о износу новоодобрених кредита банака у току периода. Показатељи за 2010. годину односе се на период септембар - децембар 2010.

Методолошке напомене

1. Под пласманима се подразумевају динарски и девизни (у које су укључени и валутно индексирани) кредити, дати депозити, ХоВ, акције предузећа и потраживања по каматама и накнадама. Динарски пласмани су пласмани одобрени у динарима без девизне клаузуле. Под девизном клаузулом се подразумева валутна клаузула у смислу закона којим се уређује девизно пословање, као и свака друга клаузула којом се утврђује заштита од ризика промене курса динара.
2. Пласмани су исказани по бруто принципу, што значи да нису умањени за исправке вредности. При искључивању ефеката курса узет је у обзир курс динара према еврџ, швајцарском франку и америчком долару.
3. Према методологији Европске централне банке, у категорију новоодобрених кредита укључују се и репрограмирани кредити.
4. У складу с методологијом Европске централне банке, у сектор становништва укључене су непрофитне институције које пружају услуге становништву и предузетници.
5. Депозити обухватају динарске и девизне (у које су укључени и валутно индексирани) депозите.

Списак графикана и табела

Графикони

I.1.1.	Учешће динарских пласмана у укупним пласманима привреди и становништву	1
I.1.2.	Секторска структура пласмана	1
I.2.1.	Учешће динарских кредита у укупним новоодобраним кредитима привреди и становништву	4
I.3.1.	Учешће динарских депозита у укупним депозитима привреде и становништва	6
I.3.2.	Секторска структура депозита	6
I.4.1.	Динарска и девизна штедња	7
I.4.2.	Рочна структура динарске штедње (30. септембар 2016)	7
I.4.3.	Рочна структура девизне штедње (30. септембар 2016)	7
I.5.1.	Учешће динарског дуга у укупном јавном дугу	8
I.5.2.	Валутна структура јавног дуга РС (30. септембар 2016)	8
I.5.3.	Рочна структура државних ХоВ (стања на крају тромесечја)	8
I.5.4.	Секундарни промет динарских државних ХоВ	9
I.5.5.	Секундарни промет по искључењу трговања до два радна дана од дана салдирања ХоВ	9
II.2.1.	Валутна структура девизних форвард трансакција резидената с банкама у Т3 2016.	12

Табеле

II.1.1.	Своп трансакције Народне банке Србије, тромесечни подаци	11
II.1.2.	Своп трансакције Народне банке Србије у 2016. години, месечни подаци	11
II.2.1.	Девизне терминске трансакције резидената с банкама, тромесечни подаци	12
II.2.2.	Девизне терминске трансакције резидената с банкама у 2016. години, месечни подаци	12
A	Преглед показатеља динаризації	13